

**Univerzita Karlova v Praze**  
**Právnická fakulta**

**Zamyšlení nad příčinnou souvislostí u nepravých  
omisivních trestných činů**

Studentská vědecká a odborná činnost

Kategorie: magisterské studium

2023  
XVI. ročník

Autor: Mgr. Tereza Ottová  
Konzultant: doc. JUDr. Bc. Vladimír Pelc, Ph.D.  
Vědecký seminář: –

Navrhovaný profilační modul:  
Trestní právo, kriminologie, kriminalistika

## **Čestné prohlášení a souhlas s publikací práce**

Prohlašuji, že jsem práci předkládanou do XVI. ročníku Studentské vědecké a odborné činnosti (SVOČ) vypracovala samostatně za použití literatury a zdrojů v ní uvedených. Dále prohlašuji, že práce nebyla ani jako celek, ani z podstatné části dříve publikována, obhájena jako součást bakalářské, diplomové, rigorózní nebo jiné studentské kvalifikační práce a nebyla přihlášena do předchozích ročníků SVOČ či jiné soutěže.

Souhlasím s užitím této práce rozšiřováním, rozmnožováním a sdělováním veřejnosti v neomezeném rozsahu pro účely publikace a prezentace PF UK, včetně užití třetími osobami.

V Praze dne 20. 4. 2023

.....

Tereza Ottová

Celkový rozsah vlastního textu práce (od úvodu po závěr), včetně mezer a poznámek pod čarou:  
*53 814 znaků.*

## **Poděkování**

Mé poděkování patří doc. JUDr. Bc. Vladimíru Pelcovi, Ph.D., za jeho odborné rady, cenné připomínky a vstřícný přístup po celou dobu přípravy této práce.

## Obsah

Úvod.....	6
1. Teoretické vymezení v soudobém právu.....	8
1.1 Příčinná souvislost.....	8
1.2 Nepravé omisivní trestné činy.....	10
2. Limity příčinné souvislosti nepravých omisivních TČ.....	12
2.1 Obecné problémy.....	12
2.2 Kauzalita v medicínskoprávních sporech.....	12
3. Možná řešení.....	15
3.1 Doktrína ztráty šance.....	16
3.2 Gradace příčinné souvislosti.....	18
3.3 Speciální výsledečná skutková podstata.....	19
3.4 Nesouhlas s postupem <i>non lege artis</i> .....	20
3.5 Diskuse.....	21
Závěr.....	26
Seznam použitých pramenů a literatury.....	28

## SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

### *Právní předpisy*

**TZ** – zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

**TŘ** – zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

### *Judikatura*

**BGH** – Spolkový soudní dvůr (*Bundesgerichtshof*)

**NS ČR** – Nejvyšší soud České republiky

**NS ČSR** – Nejvyšší soud Československé republiky

**OGH** – Nejvyšší soudní dvůr Rakouské republiky (*Der Oberste Gerichtshof*)

**ÚS ČR** – Ústavní soud České republiky

## Úvod

Jestliže se o západní filosofii uvádí, že představuje pouhý komentář k Platónovi, pak lze s trochou nadsázky tvrdit, že pojetí příčinné souvislosti v trestním právu je v podobném vztahu k dílu Immanuela Kanta.<sup>1</sup> Ten ve své *Kritice čistého rozumu* o příčinné souvislosti uvedl, že „každá příčina předpokládá pravidlo, podle něhož následují určité jevy jako účinky, a každé pravidlo požaduje určitou stejnorodost účinků, která tvoří pojem příčiny (jako určité mohutnosti), který můžeme označovat, musí-li vyplývat z pouhých jevů – jako jeho empirický charakter, který je stálý, zatímco ony účinky se objevují podle různosti doprovodných a zčásti omezujících podmínek v proměnlivých podobách“.<sup>2</sup> Ačkoli tento popis snad postačuje ve filosofii, nutně nemusí stačit v právu.

Je proto až překvapivé, že současná česká trestněprávní nauka tento problém hlouběji nerozpracovává a neanalyzuje. Zatímco v 19. a 20. století nebylo o pojednání na toto téma nouze, nyní je tomu naopak. Po přečtení Solnařova díla *Několik úvah o příčinném vztahu a adekvátnosti v trestním právu* se může zdát, že problematika byla zcela vyčerpána, ale je třeba mít na paměti, že právě klasická témata musejí reflektovat stav poznání, vědy a techniky.

S ohledem na vývoj vědy a techniky se výrazně posunuly hranice lidských možností. Nejinak tomu je i v medicíně či dopravě, kde si je třeba ověřit, nakolik na ně současná koncepce příčinné souvislosti v právu dokáže reagovat. Cílem předkládané práce je zaměřit se na problematiku konstrukce příčinné souvislosti u nepravých omisivních trestných činů, a to zejména v případech, v nichž je způsobena újma na zdraví. S ohledem na širokou škálu možných jednání se autorka zaměří na problematiku trestné činnosti při poskytování lékařské péče. Opomenutí z hlediska svého průběhu ve světě hmotném i právním představuje odlišnou formu působení na objekt trestného činu než konání. A jestliže již opomenutí samo o sobě přináší zvláštní způsob jednání vedoucího ke vzniku následku, o to složitější situace je u nepravých omisivních deliktů, jež vyžadují, aby tento zvláštní způsob byl proveden za kvalifikovaných podmínek.

První část předkládané práce představí stávající pojetí příčinné souvislosti v trestním právu a základy trestní odpovědnosti za nepravé omisivní trestné činy. Následně budou identifikována hlavní úskalí, která ve vztahu ke stávajícímu pojetí příčinné souvislosti nepravé omisivní trestné činy vykazují. Prizmatem teorie a judikatury se autorka soustředí na okamžik, kdy se podle práva vytrácí souvislost opomenutí s následkem. Pokud by byla na chvíli

---

<sup>1</sup> WHITEHEAD, Alfred N. *Process and Reality: An Essay in Cosmology*. New York: The Free Press, 1978, s. 39.

<sup>2</sup> KANT, Immanuel. *Kritika čistého rozumu*. Praha: OIKOYMENH, 2001, s. 345–346.

připuštna možnost, že tento stav žádá své řešení na poli trestního práva, je třeba vyhodnotit způsoby, které se nabízejí. To autorka učiní v části třetí prostřednictvím analýzy české a zahraniční judikatury, právních předpisů a teorie.

Zaměření práce předurčuje jako její hlavní metodu kvalitativní výzkum s těžištěm v analyticko-syntetickém přístupu. Pro ucelené zhodnocení problému je nezbytné analyzovat četné zdroje z právní i filosofické nauky české i zahraniční a jednotlivé přístupy mezi sebou komparovat. Za tímto účelem byly zvoleny zdroje francouzské, německé, rakouské, polské, ukrajinské a ruské. Tato analýza je doplněna na vhodných místech tezemi ze soudobé i historické české a zahraniční judikatury.

# 1. Teoretické vymezení v soudobém právu

## 1.1 Příčinná souvislost

Pojetí příčinné souvislosti v trestním právu není pouze izolovaným abstraktem, nýbrž do značné míry vychází ze zkušenosti člověka s obvyklým během věcí ve světě. V duchu této tradice je proto nutné rozlišovat kauzalitu faktickou a právní a dbát, aby došlo k naplnění obou; ač, jak je uvedeno dále, pojem „faktická kauzalita“ může být mírně zavádějící.

Podle faktické kauzality příčinná souvislost existuje i objektivně mimo právo, tj. ve světě. Faktická kauzalita je naplňována pomocí teorie podmínky.<sup>3</sup> Za příčinu je třeba považovat jakoukoli podmínku, bez které by určitý jev nenastal, resp. by nastal jiným způsobem. Jak toto pojetí popisuje Solnař, jedná se o „objektivní přičítání“ a Sedláček, dle něhož tato kauzalita představuje příčinnost „z hlediska přírodních zákonů“.<sup>4</sup> Teorie podmínky nezohledňuje roli jednotlivých podmínek k následku – všechny podmínky, které jsou spojeny s konkrétním následkem, jsou jeho logickými příčinami [*conditio(nes) sine qua(quibus) non*], a proto jsou formálně ekvivalentní (*aequum valere*), i když materiálně mají pro vznik následku zcela odlišnou relevanci.<sup>5</sup>

U dějů obecně má velký význam, jak se z podmínky stává příčina. Tím spíše je tomu tak u dějů omisivních, když jde o to zjistit, co by bylo příčinou a podmínkou pro to, aby děj neproběhl a odpovědnost za omisivní delikt nenastala. Historicky s tímto pojmem trestní právo a právní teorie vůbec pracovala velmi opatrně a upozorňovala, že rozlišení mezi příčinou a podmínkou není definitivní a každá z podmínek má stejný nárok být nazvána příčinou.<sup>6</sup> Záleží pouze na účelu zkoumání, tedy vnějším formálním momentu hodnotícího subjektu, kterou z podmínek jako příčinu nakonec označí – v právu se tak označí ta podmínka, jíž hodnotící subjekt přikládá určitou důležitost. Právě protože jde o stav myšlený, vždy půjde jen o větší nebo menší stupeň pravděpodobnosti ve vztahu k reálnému světu.<sup>7</sup>

---

<sup>3</sup> DOLEŽAL, Adam a DOLEŽAL, Tomáš. *Kauzalita v civilním právu se zaměřením na medicínskoprávní spory*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2016, s. 62.

<sup>4</sup> SOLNAŘ, Vladimír. *O příčinném vztahu a adekvátnosti v trestním právu*. Praha: Sborník věd právních a státních, 1937, s. 14.

SEDLÁČEK, Jaromír. *Obligační právo III: Mimosmluvní závazky jednatelství a versio in rem. Náhrada škody. – Nekalá soutěž*. Brno: Právník, 1947, s. 24.

<sup>5</sup> STEININGER, Einhard. *Kausalität und Zurechnung, Vorbemerkungen zu § 2 StGB*. In: TRIFFTERER, Otto, ROSBAUD, Christian a HINTERHOFFER, Hubert (eds). *Salzburger Kommentar zum StGB*. Vídeň: LexisNexis, 2001, s. 8.

<sup>6</sup> TILSCH, Emanuel. *O příčinném spojení v právu soukromém*. In: RANDA, Antonín. *Pocta podaná českou fakultou právníkou panu dr. Ant. rytíři Randovi k sedmdesátým narozeninám dne 8. července 1904*. Praha: Bursík a Kohout, 1904.

<sup>7</sup> Ibid.



Převažující nauka rakousko-uherská a prvorepubliková tak považovala kauzalitu faktickou za myšlenkový konstrukt vnímaného subjektu, který odráží jeho poznatky o vnějším světě. Kallab k tomuto shrnuje, že příčinná souvislost není vlastností, která by snad spočívala ve věcech vnějšího světa, ale formou lidského myšlení, syntézou vědomí – rozumovým pojmem.<sup>8</sup> Jako taková sice může být snahou o objektivizaci skutečnosti, ale vždy bude narážet na subjektivní hranice vnímajícího. V tomto duchu se jedná o podobu filosofického idealismu. Toto opatrnostní rozvažování se může zdát z hlediska právní vědy neúčelné. Ostatně i Solnař poznamenává, že četné otázky filosofické jsou pro právo relativně nedůležité.<sup>9</sup> Pozdější doba v tomto Solnaře vyslyšela a otázkou se dále nezabývala.

Socialistická koncepce přinesla perspektivu, podle níž příčinná souvislost existuje nezávisle na vědomí subjektu.<sup>10</sup> Příčinná souvislost je faktická, přírodní, nikoli tedy jen pouhou formou myšlení.<sup>11</sup> Tak se též někdy hovořilo o materialistické teorii příčinnosti.<sup>12</sup> Hodnocení příčinné souvislosti tak nepředstavuje problém interpretační, ale maximálně záležitost kvality dokazování.<sup>13</sup> Příčinná souvislost – která neexistuje vně materiálních skutečností, tedy pouze buď je, nebo není dána a hledání hranic není žádané.<sup>14</sup>

Trestněprávní doktrína příčinnou souvislost založenou na idealismu do značné míry rehabilitovala a na počátku současného milénia ji ještě v učebnicích zmiňovala.<sup>15</sup> Avšak soudobá nauka k této otázce explicitně zpravidla žádný postoj nevyjadřuje.<sup>16</sup> Není proto zřejmé, které z těchto stanovisek zaujímá. Ve většině textů pouze zjišťujeme, že: „*příčinou je každý jev, bez něhož by jiný jev nenastal, resp. nenastal způsobem, jakým nastal (co do rozsahu a způsobu*

---

<sup>8</sup> KALLAB, Jaroslav. *O skutkové podstatě a konkurenci trestných činů*. Praha: Bursík & Kohout, 1911, s. 65.

<sup>9</sup> SOLNAŘ, Vladimír. *O příčinném vztahu a adekvátnosti v trestním právu*. Praha: Sborník věd právních a státních, 1937, s. 21.

<sup>10</sup> KUDRJAVCEV, Vladimír Nikolajevič. K otázce příčinné souvislosti v trestním právu. In: KUDRJAVCEV, Vladimír Nikolajevič, Jan NĚMEC a PAUL, Pavel. *Sovětské trestní řízení*. Praha: Orbis, 1951, s. 49.

<sup>11</sup> LUBY, Štefan. Příčinná souvislost. *Právní obzor*, roč. 36 (1953), č. 3, s. 256.

SOLNAŘ, Vladimír. *Základy trestní odpovědnosti*. Praha: Academia, 1972, s. 367.

<sup>12</sup> POLÁČEK, František. Příčinný vztah v trestním právu. *Právník*, roč. 88 (1949), s. 358.

<sup>13</sup> KUDRJAVCEV et al., op. cit., s. 49.

<sup>14</sup> JANEČEK, Václav. Kauzalita a rozsah odpovědnosti. *Právník*, roč. 155 (2016), č. 11, s. 970.

<sup>15</sup> SOLNAŘ, Vladimír, FENYK, Jaroslav, CÍSAŘOVÁ Dagmar et al. *Systém českého trestního práva*. Praha: Novatrix, 2009, s. 196–215.

<sup>16</sup> Srov. JELÍNEK, Jiří et al. *Trestní právo hmotné*. Praha: Leges, 2022, s. 199–204.

KRATOCHVÍL, Vladimír et al. *Kurs trestního práva: trestní právo hmotné*. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 223–337.

GRÍVNA, Tomáš et al. *Trestní právo hmotné*. Praha: Wolters Kluwer, 2022, s. 153–163.

ŠÁMAL, Pavel. § 13 [Trestný čin]. In: ŠÁMAL, Pavel et al. *Trestní zákoník*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 162–167.

PROVAZNÍK, Jan. § 13. In: ŠČERBA, Filip et al. *Trestní zákoník – komentář*. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 179–186.

SOTOLÁŘ, Alexander. § 13. In: DRAŠTÍK, Antonín et al. *Trestní zákoník – komentář*. 1. díl. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 70–71.

*poruchy či ohrožení, místa, času apod.)*.<sup>17</sup> Přitom se vůbec nejedná o otázku marginální, ale hrající ve spojení s novými poznatky vědy a techniky významnou roli. Věda a technika se svým pokrokem sice dokáží více skutečností verifikovat, ale mnohdy na úrovni pravděpodobnosti a nikoli určitosti. Tak i u nepravých omisivních trestných činů je kauzalita hypotetická, přičemž však materialistické pojetí simuluje závěr, že jednu z podmínek lze jako příčinu fyzicky prokázat. Materiální pojetí by pro reinterpetaci příčinné souvislosti u nepravých omisivních trestných činů nabízelo pramalý prostor v rozsahu, v jakém je tak učiněno v kapitole třetí této práce.

Byť z hlediska filosofie i běhu světa možná vše souvisí se vším, jedná se o pojetí z hlediska trestního práva neúčelné. Proto právní věda přináší svá vlastní kritéria, kterými filosofická východiska do značné míry modifikuje. Oproti kauzalitě faktické stojí kauzalita právní, podle níž je vždy třeba identifikovat příčinu dominantně působící. Z tohoto důvodu právní nauka i soudy uplatňují několik osvědčených logických postupů, jež pomáhají izolovat trestněprávně relevantní příčiny a následně odstupňovat jejich význam pro způsobení následku. V rámci kauzality právní proto doktrína přinesla několik normativních kritérií kauzality: zásadu umělé izolace jevů a zásadu gradace příčinné souvislosti, nebo též využívá koncepci přetržení příčinné souvislosti jakožto korektiv spíše materiální.

## 1.2 Nepřávé omisivní trestné činy

Zatímco pojetí příčinné souvislosti vychází z doktríny a judikatury, nepřávé omisivní delikty zakotvuje zákonodárce přímo v zákoně č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále jen „TZ“). Krom obecné povinnosti konat, jejíž případné porušení je právně reprobováno výslovně v jednotlivých skutkových podstatách, je též v souladu § 112 TZ zakotvena i zvláštní povinnost konat. Dle ní je možné, aby byl subjekt trestně odpovědný za nečinnost, aniž by trestní odpovědnost za nečinnost byla výslovně stanovena v dané skutkové podstatě, jež jinak požaduje komisivní jednání. Opomenutí je sankcionováno pouze v případě, že někdo nesplnil činnost, která byla jeho osobní právní povinností, k níž byl povinen *ex ante* již v okamžik spáchání trestného činu.<sup>18</sup>

Z povahy věci by však taková trestní odpovědnost byla velmi široká, a proto ji § 112 TZ omezuje na určitý okruh případů. Jedná se o situace, kde subjekt byl k určitému jednání dle okolností a svých poměrů povinen, tj. vyplývající z konkrétního postavení pachatele v systému společenských poměrů – kdy společnost na konání určité osoby spoléhá, a proto ho stanovuje

---

<sup>17</sup> Srov. GRÍVNA et al., op. cit., s. 154; JELÍNEK et al., op. cit., s. 200; ŠÁMAL et al., op. cit., s. 163.

<sup>18</sup> Ibid., s. 158.

jako povinnost právní.<sup>19</sup> Jednáním se podle tohoto ustanovení rozumí i opomenutí takového konání, k němuž byl pachatel:

- povinen podle jiného právního předpisu, úředního rozhodnutí nebo smlouvy,
- v důsledku dobrovolného převzetí povinnosti konat,
- nebo vyplývala-li taková jeho zvláštní povinnost z jeho předchozího ohrožujícího jednání,
- anebo k němuž byl z jiného důvodu podle okolností a svých poměrů povinen.

---

<sup>19</sup> ŠÁMAL et al., op. cit., s. 1260.

## 2. Limity příčinné souvislosti nepravých omisivních TČ

### 2.1 Obecné problémy

Z povahy nepravých omisivních deliktů vyplývá, že trestní odpovědnost pachatele je dovozována právě z toho, že projevil vůli nekonat, ač k tomu byl povinen. Tato koncepce však skrývá významná úskalí. Například neexistuje všeobecný konsensus, zda opomenutí představuje samotnou příčinu následku v objektivní realitě a snaha o nalezení reálného příčinného vztahu u opomenutí ztroskotala.<sup>20</sup> Nakolik totiž zdržení se projevu vůle ve vnějším světě ovlivňuje následný běh událostí, jeho role spočívá v tom, že se nestane něco, co se stát podle práva mělo, čímž se v důsledku stane to, co se podle práva stát nemělo. Z opomenutí tak v zásadě nemůže nastat žádný účinný následek (*ex nihilo nihil fit*), proto se o kauzalitě u nepravých omisivních deliktů též hovoří jako o kvazikauzalitě; souvislost mezi jednáním a následkem je dovozována pouze vnímajícím subjektem, a to na základě spekulativní otázky, jaké důsledky by mělo opomenuté jednání pro vznik následku.<sup>21</sup>

Hypotetická kauzalita je vždy kauzalitou představovanou, jedná se o myšlenkový proces nalezení takového hypotetického aktu v podobě konání, který by byl dostatečný pro odvrácení následku, pokud bylo povinností pachatele konat.<sup>22</sup> I když nepřimo odkazuje na přirozenoprávní souvislosti, nelze ji pro svůj spekulativní charakter zařadit ke skutečné kauzalitě v kategorii jsoucna.<sup>23</sup> To, co se stalo ve skutečném světě, tak subjekt porovnává s tím, co se mělo a mohlo stát, ale zůstalo pouze ve světě hypotetickém.<sup>24</sup>

U nepravých omisivních trestných činů též musí být splněna podmínka kumulativní kauzality. Pro trestní odpovědnost subjektu musí být prokázáno, že jeho nekonání je *conditio sine qua non* pro vznik následku, kdy pouze souhrnem jeho nekonání a běhu světa došlo k nepříznivému následku, tedy, že kdyby jednal, tak by k následku vůbec nedošlo, nebo by k němu došlo jindy či jiným způsobem.

### 2.2 Kauzalita v medicínskoprávních sporech

Bez ohledu na vývoj lékařské vědy a praxe i v dnešní době lidský organismus představuje do určité míry nepředvídatelný systém, v němž není snadné identifikovat vždy jednoznačně příčiny určitého zdravotního stavu, příp. je nezaměnit s příčinami jinými

---

<sup>20</sup> KUČERA, Pavel. *Opomenutí v trestním právu*. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 51.

<sup>21</sup> STUCKENBERG, Carl-Friedrich. Causation. In: DUBBER, Markus D., HÖRNLE, Tatjana et al. *The Oxford Handbook of Criminal Law*. Oxford: Oxford University Press, 2014, s. 481.

<sup>22</sup> STEININGER et al., op. cit., s. 10–11.

<sup>23</sup> Ibid., s. 11.

<sup>24</sup> DOLEŽAL, Adam a DOLEŽAL, Tomáš. *Kauzalita v civilním právu se zaměřením na medicínskoprávní spory*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2016, s. 167.

a obdobně se projevujícími.<sup>25</sup> Mnohdy však záměna diagnózy a nesprávný léčebný postup může mít fatální následky. Není proto bez významu, aby prostředky trestního práva jasně nastavovaly hranici přípustnosti těchto chyb jako *ultima ratio*. Personál lékařského zařízení bude v dané situaci podezřelý ze spáchání trestného činu ublížení na zdraví dle § 146 TZ, těžkého ublížení na zdraví dle § 145 TZ nebo usmrcení z nedbalosti dle § 143 TZ. Bezprostřední příčina nepříznivé změny stavu tkví v samotné nemoci. Opomenutí však může přistoupit jako relevantní sekundární faktor při jejím rozvoji či nezmenšení škodlivého následku.

Orgány činné v trestním řízení proto musí být schopny identifikovat dvě věci: zaprvé, zda je samotný postup zvolený lékařem způsobitelný působit negativně v takové míře, že se jedná o postup *non lege artis*, a zadruhé, že působí negativně v tom konkrétním případě.<sup>26</sup> Z hlediska právně-teoretického je možné hovořit o vztahu *token–typ*, kdy naplnění obecné podmínky musí mít svůj odraz v individualizovaném případě. Odpovědnost za určitou neetickou činnost nastupuje pouze za situace, kdy v jejím důsledku vznikne nepříznivý následek – tj. i kdyby se prokázalo, že postup byl *non lege artis*, nelze pouze v tomto samotném shledávat podmínky trestní odpovědnosti.<sup>27</sup>

Ty jsou dány v případě, že mezi jednáním *non lege artis* a následkem existuje příčinná souvislost. Ve znaleckých posudcích bývá nedodržení postupů v souladu se stavem medicínského poznání konstatováno, avšak zároveň znalci uvádějí, že zde není dána kauzalita, nebo ji není možné prokázat. Pouze proto, že se následek objevil v časové souvislosti s určitým jednáním, nelze dovozovat, že spolu jednání a následek souvisejí – tj. jedná se o tisíciletí známý problém korelace a kauzality. Dle teorie podmínky je ale třeba vliv jednotlivých podmínek stanovit; pokud by nepříznivý následek s určitou měrou pravděpodobnosti nastal i v případě, že by lékař jednal *lege artis*, není možné jej za neetické jednání postihovat prostředky trestního práva.<sup>28</sup> Orgány činné v trestním řízení se tak mnohdy ocitají v důkazní nouzi.

Výše popsanému přístupu zcela odpovídá koncepce české judikatury do roku 2010. Tak v situaci, kdy se chirurg omezil na suturu rány hlavy, aniž by vzal v úvahu poranění lebky a vnitřních struktur, čímž významně zanedbal své povinnosti – neboť stačilo pro správné určení diagnózy provést rentgenové vyšetření lebky – nelze následnou smrt poškozeného lékaři

---

<sup>25</sup> DOLEŽAL, Adam. Filosofické a právně-filosofické aspekty kauzality jako východiska pro hledání nových řešení v medicínsko-právních sporech? *Časopis zdravotnického práva a bioetiky*, roč. 2 (2012), č. 3, s. 2.

DOLEŽAL, Adam a DOLEŽAL, Tomáš. *Kauzalita v civilním právu se zaměřením na medicínskoprávní spory*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2016, s. 192.

<sup>26</sup> Srov. k podmínkám naplnění postupu *lex artis* v českých podmínkách např. § 4 odst. 5 zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách.

<sup>27</sup> Srov. např. usnesení NS ČR ze dne 22. 3. 2005, sp. zn. 7 Tdo 219/2005.

<sup>28</sup> Srov. např. usnesení NS ČR ze dne 27. 9. 2017, sp. zn. 6 Tdo 110/2017.

přičítat za situace, kdy není přítomné jednoznačné kauzální spojení s následkem, tj. i „v případě poskytnutí veškeré možné i vysoce specializované lékařské péče, včetně převozu na pracoviště vyššího typu, byla prognóza poranění poškozeného velmi diskutabilní s možností fatálního následku“.<sup>29</sup> Vyšetřovatel v tomto případě věc odložil s tím, že dané jednání nenaplnovalo znaky žádného trestného činu. Ač lékař jednal *non lege artis*, neexistovala jistota, že by následek v podobě úmrtí poškozeného nenastal, kdyby jednal jinak. S ohledem na absenci úmyslného zavinění zároveň policejní orgán vyhodnotil, že na místě není ani kvalifikace jednání lékaře jako trestný čin neposkytnutí pomoci.

Obdobně i v případě, kdy si rodička opakovaně stěžovala na bolesti v dané situaci excesivní a lékaři navzdory několika příležitostem zasáhnout neidentifikovali hypoxii novorozence, neboť nejprve nesledovali kardiogram, následně neprovedli ultrazvukové vyšetření, nepřistoupili k císařskému řezu a nakonec novorozené dítě i špatně resuscitovali, není možné je považovat automaticky za trestně odpovědné navzdory postupu *non lege artis*. Nelze totiž vyloučit, že „hypoxie dospěla do takového stádia, že smrti novorozence by nebylo možno zabránit ani při správném využití všech diagnostických postupů“.<sup>30</sup> Pokud existují obě možnosti najednou – tedy na jedné straně je připuštěna možnost, že při včasném zjištění hypoxie a okamžitým provedení porodu císařským řezem byla naděje na zachování života novorozence, ale zároveň nelze vyloučit možnost druhou, tedy že ani při zcela bezchybném postupu lékařů by smrt novorozence nenastala, je třeba v souladu se zásadou *in dubio pro reo* vyjít z možnosti nejpříznivější. Tedy ani snížení šance nepředstavuje objekt chráněný trestním zákonem.

Z výše popsaného vyplývá, že vyhodnocování postupu jednajícího subjektu tkví mnohdy v posuzování kategorie, kterou pozitivisticky zaměřené trestní právo nerado využívá (kategorie pravděpodobnosti). Většina znaleckých posudků tak končí svého druhu Schrödingerovou kočkou: postup subjektu sice správný nebyl a měl být zvolen jiný, který by poškozenému byl spíše s to pomoci, ale protože nevíme, zda by mu opravdu pomohl, není možné dovozovat trestněprávní odpovědnost pouze za to, že subjekt zvolil postup v rozporu s § 112 TZ, v již zmíněných medicínských případech tedy postup *non lege artis*.<sup>31</sup>

U nedbalostních jednání tedy zákonodárce postihuje pouze situace, kde omisí došlo prokazatelně k následku, nikoliv případy čistě nečinnosti či nejednoznačně multikauzální ve vztahu k následku. Takové řešení by se totiž mohlo zdát přepjaté a mimo rámeček ochrany, kterou

---

<sup>29</sup> Rozsudek NS ČR ze dne 18. 9. 1997, sp. zn. 2 Tzn 72/97.

<sup>30</sup> Usnesení NS ČR ze dne 22. 3. 2005, sp. zn. 7 Tdo 219/2005.

<sup>31</sup> Obdobně usnesení NS ČR ze dne 27. 9. 2017, sp. zn. 6 Tdo 110/2017.

má poskytovat trestní právo. Pak by totiž každý případ omisivního jednání *non lege artis*, bez ohledu na to, zda měl nepříznivý následek na zdraví poškozeného, přinášel jednajícímu subjektu trestní odpovědnost. Nevyzpytatelná povaha lidského zdraví by tak mohla po implementaci plošného opatření inhibovat rozhodovací kapacitu zdravotnického personálu, lapidárně řečeno způsobit, že by se lékaři báli léčit. Avšak nemožnost posoudit hraniční kategorii, kde se opomenutí mohlo s určitou pravděpodobností podílet na vzniku následku, *ipso facto* znamená, že specifická povaha lidského zdraví a stávající poznatky lékařské vědy limitují možnost trestněprávního postihu.

Toto pojetí však lze považovat za do značné míry „trestněprávně centristické“. Možný je totiž i pohled opačný: trestněprávní postih je nastaven tak, že limituje možnost poskytované ochrany, neboť nedokáže reflektovat stávající úroveň poznatků lékařské vědy, která není konformní s pohledem trestního práva na pojetí příčinné souvislosti a jejími filosofickými východisky, jež však vycházela v době svého vzniku ze zcela odlišné společenské reality. Je proto otázkou, zda by si specifická povaha trestných činů proti životu a zdraví nezasloužila nalezení přístupu, který by tuto mezeru překlenoval.

Aby mohlo být úspěšně odpovězeno na tuto otázku, je třeba položit si otázku širší, a to, zda vůbec trestní právo představuje relevantní nástroj pro uplatňování odpovědnosti v případě nepravých omisivních trestných činů proti životu a zdraví v situacích, kde existuje výše popsaná epistemická nejistota. A to obzvláště za okolností, kdy lze tvrdit, že je česká trestněprávní represe v některých ohledech přepjatá. Příkladem je možné uvést případy zasažení nepřilíš významného chráněného objektu – např. u trestného činu poškození geodetického bodu dle § 278 TZ, trestného činu zanedbání povinné výživy dle § 196 TZ, nebo pojistného podvodu dle § 209 odst. 1 písm. a) TZ.<sup>32</sup> Ve výše uvedených případech dochází k ohrožení či porušení druhově méně relevantního objektu, než je tomu v případě nepravých omisivních deliktů souvisejících s životem a zdravím. Přesto však v případech nepravých omisivních trestných činů proti životu a zdraví – kdy je objekt cennější než ve jmenovaných případech – lze mít za to, že je standard poskytované ochrany nižší. Potenciální přepětí české trestní represe v některých případech tudíž *eo ipso* neznámá, že by v jiných situacích nemohla být situace odlišná a neexistoval žádný hypotetický prostor pro úvahu o využití norem trestního práva tam, kde to nyní není zcela možné.

### **3. Možná řešení**

---

<sup>32</sup> BORČEVSKÝ, Pavel. Kriminalizace a dekriminalizace – kam směřujeme? Český pohled. In: GRIVNA, Tomáš, RICHTER, Martin, ŠIMÁNOVÁ, Hana (eds). *Vliv nových technologií na trestní právo*. Praha: Auditorium, 2022, s. 47–54.

### 3.1 Doktrína ztráty šance

K nutnosti korigovat výše popsaný stav se v poslední dekádě přiklání v určité podobě i Nejvyšší soud. Ten zvolil cestu doktríny ztráty šance, jež je jinak spojována dominantně s civilním právem. Implementací této doktríny dochází k modifikaci náhledu na zasažený objekt. Stačí pouze, když postup zvolený lékařem je schopen reálně snížit šanci poškozeného na uzdravení, což bývá ve znaleckých posudcích zpravidla uváděno ve formě procent. *A contrario* lze tudíž říci, že postup zvolený lékařem zvyšuje pravděpodobnost, že bude zasažen objekt lidského zdraví, aniž by zároveň bylo možné konstatovat definitivní kauzalitu s existujícím následkem. Tím není rezignováno na prokazování příčinné souvislosti, pouze je známo, že příčinnou souvislost k zasažení objektu lidského zdraví nelze jednoznačně definovat; a proto je zaměřen objekt, resp. je vytvořen zvláštní aspekt objektu lidského zdraví, a tím umožněno, aby pochopitelně opatrné a zdrženlivé odpovědi v rámci limitovaných poznatků lékařské vědy o korelaci a kauzalitě poskytly oporu a dokázaly rozlišit *nuance*, vůči nimž je trestní právo doposud necitlivé.

První významné trestněprávní rozhodnutí v této oblasti představuje usnesení NS ČR, sp. zn. 8 Tdo 193/2010, ze dne 4. března 2010. V něm bylo shledáno, že se trestného činu dopustil lékař, který na horském výcviku nepostupoval *lege artis*, poněvadž poté, co v dostupných podmínkách vyčerpal všechny diagnostické metody, bezdůvodně nepřivolal rychlou záchrannou službu. Nejednal dokonce ani v případě, kdy již poškozený vykazoval známky sepse, pročež následně zemřel. Ač se ve znaleckých posudcích nepodařilo prokázat, že jednání lékaře přímo způsobilo smrt poškozeného, znalci zároveň měli za to, že kdyby lékař „zajistil dostatečnou hydrataci poškozeného a jeho převoz do nejbližší nemocnice, kde by byla provedena laboratorní vyšetření a řádná diagnostika a zahájena odpovídající léčba, byly by šance na přežití poškozeného vyšší“.<sup>33</sup> I když se u daného stavu úmrtnost pohybovala v řádech desítek procent, existovala stále alternativa, že by poškozený přežil. V tomto rozhodnutí sice soud dovodil příčinnou souvislost na základě její gradace, ale otevřel cestu i doktríně ztráty šance.

S touto koncepcí bylo otevřeně pracováno v rozhodnutí, kterým Nejvyšší soud nevyloučil odpovědnost za trestný čin, jestliže praktický gynekolog, který při prohlídkách – na základě alarmujících údajů – neodeslal svoji pacientku na expertní vyšetření, neobjevil nádor a oddálil tím zahájení adekvátní léčby nejméně o sedm měsíců, pročež „*tím podstatně snížil šanci poškozené na pětileté bezpříznakové období a tedy i vyléčení z 90 % na 40–45 %*“.<sup>34</sup> Již v těchto

<sup>33</sup> Usnesení NS ČR ze dne 4. 3. 2010, sp. zn. 8 Tdo 193/2010.

<sup>34</sup> Usnesení NS ČR ze dne 24. 2. 2015, sp. zn. 6 Tdo 1286/2014.



počátečních rozhodnutích k dané problematice je kladen důraz na to, aby bylo přesně stanoveno, od jakého okamžiku lékař jednal *non lege artis*, tj. od kdy reálně mohl rozpoznat hrozbu nepříznivého následku a byl povinen konat.

Trestní odpovědnost bývá dovozována z nesprávného postupu. Tak tomu bylo v případě lékařky, kdy její nesprávný postup vedl k hypoxii novorozence, neboť navzdory alarmujícím údajům se ani v průběhu porodu nerozhodla jej ukončit císařským řezem.<sup>35</sup> Zajímavá je i právní konstrukce daného rozhodnutí, kdy lékařka postupovala *non lege artis* již od 13:28 a dítě se narodilo po 16. hodině, tedy její jednání vedlo ke ztrátě šance v době, kdy docházelo k *momentum nativitatis*, tj. druhé době porodní a teprve v průběhu tohoto časového období začínalo být dítě subjektem práva.<sup>36</sup> Snížení šancí korelující s hypoxií novorozence bylo důvodem trestní odpovědnosti i v dalším případě.<sup>37</sup>

Zdrojem trestní odpovědnosti může být i nesprávná diagnóza. Nebýt nesprávné diagnózy, mohla být učiněna snaha zachránit život, přičemž o tuto šanci poškozený přišel.<sup>38</sup> Možná je i kombinace obou pochybení, kde nemusí být nutně dána hranice, jakou se tyto podílely na nepříznivém výsledku. Tak jednal *non lege artis* lékař, když špatně vyhodnotil informace z příjmové dokumentace, neupozornil na další rozvíjející se negativní stavy a později sám pokračoval v konzervativní léčbě, čímž snížil šanci poškozeného na přežití, která byla 30–40 %.<sup>39</sup>

Postup lékaře je přitom třeba vždy hodnotit *ex ante*, tj. na základě poznatků, které měl k dispozici v době, kdy se rozhodoval. Nejvyšší soud se ve svých rozhodnutích již musel vypořádat nejen s tvrzením dovolatelů na základě § 265b odst. 1 písm. h) TŘ [resp. dříve písm. g)], že nalézací soud nesprávně posoudil hmotné právo, když měl za to, že je dána příčinná souvislost; ale argumentováno již bylo i tím, že „snížení šancí“ není právně relevantním následkem.<sup>40</sup> Tímto snížením šancí ale byly dle Nejvyššího soudu naplněny znaky ublížení na zdraví dle § 147 TZ, což ve smyslu rozhodnutí č. II/1965 Sb. rozh. tr. vyložil i jako takové případy, kdy nemoc, kterou poškozený měl, se zhoršila co do příznaků, množství, nebo intenzity.<sup>41</sup>

Lze namítat, že ztráta šance může představovat korektiv, který bude trestní odpovědnost excesivně rozšiřovat. Vůči tomu se Nejvyšší soud vymezil, když konstatoval, že ač není třeba

---

<sup>35</sup> Usnesení NS ČR ze dne 30. 10. 2019, sp. zn. 6 Tdo 1030/2019.

<sup>36</sup> Ibid.

<sup>37</sup> Usnesení NS ČR ze dne 14. 4. 2020, sp. zn. 8 Tdo 80/2020.

<sup>38</sup> Usnesení NS ČR ze dne 25. 4. 2012, sp. zn. 4 Tdo 436/2012.

<sup>39</sup> Usnesení NS ČR ze dne 15. 3. 2022, sp. zn. 6 Tdo 939/2021.

<sup>40</sup> Usnesení NS ČR ze dne 24. 2. 2015, sp. zn. 6 Tdo 1286/2014.

<sup>41</sup> Ibid.

vyžadovat prokázání stoprocentní příčinné souvislosti s nepříznivým následkem s ohledem na nepředvídatelnost lidského života a zdraví, na druhou stranu nepostačuje hypotetická šance, že by daný statek byl zachráněn. Tak byl zproštěn obžaloby lékař, který byl obviněn z usmrcení z nedbalosti ženy, u níž se rozvinula akutní infekce *Streptococcus pyogenes*.<sup>42</sup> Slovy Nejvyššího soudu přitom pro dovození trestní odpovědnosti pravděpodobnost úmrtí může být stále vysoká i v případě jednání *lege artis*, ale je důležité, aby ztracená šance nebyla ryze hypotetická a následek nevyhnutelný.<sup>43</sup>

Podle způsobu, jakým soudy v těchto případech postupují, lze zobecnit, že pro dovození trestní odpovědnosti je třeba:

- postup subjektu v rozporu s § 112 TZ,
- jednání v příčinné souvislosti s relevantní ztrátou šance, kdy postačuje, že naděje na záchranu by při standardním průběhu byla malá, nikoli však hypotetická,
- vznik újmy na zdraví nebo životě,
- zachování subjektivního i objektivního kritéria nedbalosti.

### 3.2 Gradace příčinné souvislosti

Řešení, které zvolily české soudy, přitom není jediným možným. Ostatně i v již citovaném rozhodnutí, kde Nejvyšší soud dovodil možnou trestní odpovědnost lékaře na horské chatě, sice zmiňoval možnost aplikace doktríny ztráty šance, ale sám vycházel z gradace příčinné souvislosti.<sup>44</sup> Nedbalý přístup lékaře způsobil, že přivoláním rychlé záchranné služby došlo ke snížení šance na vyléčení, přičemž ale nebylo najisto postaveno, že by smrt nastala i bez tohoto nedbalého jednání. Co však soud měl za prokázané, bylo, že by smrt nastala později, tedy jednalo se o příčinu, bez níž by následek nastal jinak.<sup>45</sup>

K podobné argumentaci v některých případech přistoupila německá judikatura. Německé trestní právo vyžaduje, aby příčinná souvislost dle teorie podmínky byla naplněna s pravděpodobností hraničící s jistotou (*Sicherheit grenzender Wahrscheinlichkeit*).<sup>46</sup> Jestliže toto nelze prokázat, vypomáhají si německé soudy úvahou, zda by následek nenastal později.

---

<sup>42</sup> Usnesení NS ČR ze dne 27. 9. 2017, sp. zn. 6 Tdo 110/2017.

<sup>43</sup> Usnesení NS ČR ze dne 18. 4. 2018, sp. zn. 6 Tdo 393/2018.

<sup>44</sup> Usnesení NS ČR ze dne 4. 3. 2010, sp. zn. 8 Tdo 193/2010.

<sup>45</sup> Ibid.

<sup>46</sup> WEIGEND, Thomas. § 13. In: LAUFHÜTTE, Heinrich Wilhelm, Ruth RISSING-VAN SAAN a TIEDEMANN, Klaus. *Strafgesetzbuch: Leipziger Kommentar. Band 1*. Berlín: De Gruyter Recht, 2007, s. 856–857.

Tak bylo judikováno v případě, kdy nebylo jisté, zda by poškozený při důsledném sledování na odvykací kůře závažný stav přežil, ale bylo patrné, že by smrt nastala později.<sup>47</sup>

Podobně k situaci přistoupily i polské soudy, které též vyžadují prokázání příčinné souvislosti na úrovni teorie podmínky. Jednak polský trestní zákon zvolil odlišný způsob kriminalizace (viz dále), a dále pak jedním z indikátorů existence příčinné souvislosti je pro něj i to, že poškozený bude žít kratší dobu, než by jinak žil, i když nemusí být najisto postaveno, že by přežil – v tomto případě se jednalo o nesprávnou diagnostiku, která vedla k tříměsíčnímu zpoždění v léčbě.<sup>48</sup>

### 3.3 Speciální výsledečná skutková podstata

Francouzské, polské a částečně i ukrajinské trestní právo se vydalo cestou zakotvení zvláštní skutkové podstaty. Polské právo v zák. ze 19. dubna 1969, kodeks karny zakotvilo zvláštní výsledečný trestný čin, který až na absenci znaku obecného nebezpečí do určité míry evokuje konstrukci, kterou český zákonodárce volí pro problematiku trestného činu obecného ohrožení. Tak se v čl. 160 § 1 kodeksu karnego uvádí, že trestně odpovědný je ten, kdo vystaví člověka přímému nebezpečí ztráty života nebo těžké újmy na zdraví. Trestný čin tedy bude dle polského práva dokonán tím, že lékař určí nesprávnou diagnózu nebo postup, který ohrozí život nebo zdraví pacienta, aniž by zároveň bylo nezbytně nutné, aby k následku v podobě ztráty života nebo těžké újmy došlo. Zajímavostí je, že pro období koronavirové pandemie bylo s ohledem na vyčerpání kapacit nemocničních zařízení stanoveno částečné moratorium na tento trestný čin.<sup>49</sup>

I další státy, které zůstaly u koncepcie materiálně-formálního pojetí trestného činu, na tuto otázku reagují. Tak se v zákoně č. 2341-II, trestním zákoníku Ukrajiny zakotvuje v čl. 140 trestný čin nesprávného plnění pracovních povinností zdravotnickým nebo farmaceutickým pracovníkem, dle něhož je trestně odpovědný ten zdravotnický nebo farmaceutický pracovník, který nesplní nebo splní nesprávně odborné povinnosti z důvodu zanedbání nebo nedbalého plnění této povinnosti, jestliže jsou tím způsobeny závažné následky pro pacienta. Dokazuje se zpravidla, zda zvolený postup měl vliv na průběh léčby, přičemž následek spočívá i ve vytvoření nepříznivé léčebné situace, například při nesprávné

---

<sup>47</sup> Rozsudek BGH ze dne 23. 10. 2007, sp. zn. 1 StR 238/07.

<sup>48</sup> Usnesení Nejvyššího soudu Polska ze dne 19. dubna 2018, sp. zn. III KK 212/18.

<sup>49</sup> Srov. KRÓL-CAŁKOWSKA, Justyna, SZYMAŃSKI, Waldemar a WALLNER, Grzegorz. Zmiany w zakresie odpowiedzialności karnej personelu medycznego wprowadzone w czasie trwania pandemii COVID-19. *Polish Journal of Surgery*, roč. 94 (2022), č. 1, s. 1–5.

diagnóze těžké ischemie myokardu.<sup>50</sup> Je zde třeba prokázat příčinnou souvislost, což vzhledem k přítomnosti náhodných a vedlejších účinků může způsobovat značné potíže.<sup>51</sup>

Obdobně ani francouzské právo nezvolilo cestu doktríny ztráty šance, a to až – mírně paradoxně – byla takto doktrína pro francouzské civilní právo dovozena poprvé v trestním rozhodnutí.<sup>52</sup> Francouzské právo v zákoně ze dne 1. března 1994, Code pénal zakotvuje trestný čin úmyslného ohrožení jiných osob (čl. 223-1, *mise en danger délibérée d'autrui*). Jedná se o trestný čin úmyslný, spočívající v přímém vystavení jiné osoby bezprostřednímu nebezpečí smrti nebo zranění, které může vést k trvalému zmrzačení nebo postižení, tím, že pachatel zjevně úmyslně poruší zvláštní povinnost. Ač se jedná o trestný čin úmyslný, lze *dolus indirectus* dle francouzského práva v těchto případech dovodit, protože základem pro některá rozhodnutí nebývá čistě teorie podmínky, ale teorie adekvátní příčinné souvislosti, která zohledňuje příčiny a podmínky mající nejsilnější příčinnou souvislost s následkem dle obvyklého běhu věci, což činí snazším příčinnou souvislost zachovat.<sup>53</sup>

### 3.4 Nesouhlas s postupem non lege artis

Rakouské, švýcarské a německé soudy musejí s menšími výjimkami dodržovat vysoký standard příčinné souvislosti ve formě pravděpodobnosti hraničící s jistotou.<sup>54</sup> Pro rakouské ani německé soudy konkrétně pak pouhé zvýšení rizika není relevantní.<sup>55</sup> V literatuře se však poslední dobou objevují i názory opačné, kdy právě v pravděpodobnostní formulaci spatřují reflexi odpovídající lidské schopnosti poznání.<sup>56</sup> Judikatura zatím tyto názory nereflektovala, a to ani v případě postupu *non lege artis* při diagnóze a léčbě nekrotizující fasciitidy (původcem *Streptococcus pyogenes*, stejně jako v českém případě), kdy při správném postupu by byla šance 50 % zachránit jednu končetinu a 90 % zachránit jeden orgán.<sup>57</sup> Obdobně nepostačovala ani 90 % šance na přežití při správné diagnóze příčiny krvácení do mozku.<sup>58</sup>

---

<sup>50</sup> Rozsudek Městského soudu v Peršotravensku – Dnipropetrovsku ze dne 9. 1. 2012, sp. zn. 0430/1993/2012.

<sup>51</sup> PASTUSENKO S. S. Osoblyvosti skladu zlochynu, peredbachenoho ch. 1 st. 140 KK Ukrayiny. *Visnyk Akademiyi advokatury Ukrayiny*, roč. 14 (2009), č. 1, s. 297.

<sup>52</sup> Rozhodnutí Kasačního dvora Francouzské republiky ze dne 6. 6. 1990, sp. zn. 89-83.703.

<sup>53</sup> KAZARIAN, Melinee, GRIFFITHS, Danielle a BRAZIER, Margaret. Criminal responsibility for medical malpractice in France. *Journal of Professional Negligence*, roč. 27 (2011), č. 4, s. 193.

<sup>54</sup> LEUKAUF, Otto, STEININGER, Herbert et al. *StGB. Strafgesetzbuch Kommentar*. Vídeň: Linde, 2017, s. 22.

<sup>55</sup> FABRIZY, Eugen Ernst, MICHEL-KWAPINSKI, Alexandra a OSHIDARI, Babek. *Strafgesetzbuch (StGB): Kurzkommentar*. Vídeň: MANZ'sche Verlags- und- Universitätsbuchhandlung GmbH: Vídeň, 2022, s. 20.

<sup>56</sup> LEHMKUHL, Marianne. § 2. In: HÖPFEL, Frank a RATZ, Eckart. *Wiener Kommentar zum Strafgesetzbuch*. Vídeň: MANZ, 2022, s. 57.

<sup>57</sup> Rozhodnutí OGH ze dne 17. 11. 2015, sp. zn. 14 Os 89/15t.

<sup>58</sup> DÜNSER, Seff. „Vorarlberg: Wahrscheinlichkeit von 90 Prozent reicht nicht“. *Nachrichten aus Vorarlberg, Österreich und Welt* [online]. [cit. 19. 4. 2023]. Dostupné z: <https://www.vol.at/vorarlberg-wahrscheinlichkeit-von-90-prozent-reicht-nicht/5947870>.

Soudy však volí alternativní cestu, kdy dovozují trestní odpovědnost lékaře nikoliv z jeho vztahu k následku, ale z nedostatku svolení poškozeného. Svolení je nezbytné pro založení okolnosti vylučující protiprávnost a neurčí-li poškozený jinak, nelze jeho svolení k lékařskému zákroku považovat též za svolení k jednání *non lege artis*. Jestliže lékař jedná v rozporu s poznatky lékařské vědy a praxe, nesvědčí úkonům, které učinil, a jež z povahy lékařských úkonů mnohdy mají povahu ublížení na zdraví, okolnost vylučující protiprávnost. Tak bylo dovozeno v případě vložení proužku namočeného do citrónové šťávy do rány po operaci dutiny břišní, o němž lékař tvrdil, že má mít antiseptické účinky. Nepodařilo se prokázat, že se jedná o příčinu následku v podobě úmrtí poškozené ani o postup snižující šance na vyléčení, třebaže zemřela v důsledku zánětu.<sup>59</sup> Soud však nevyloučil trestní odpovědnost za ublížení na zdraví, a to z důvodu, že pacientka nedala svolení k tomuto postupu, jenž byl zjevně *non lege artis*.<sup>60</sup>

### 3.5 Diskuse

Rozhodnutí českých soudů upravit v případě *non lege artis* postupů trestní odpovědnost není v celoevropském měřítku raritní. Přestože k danému cíli přistupují různé státy odlišně, skýtá české právo jistě zajímavé a neortodoxní řešení, které bude výzvou pro judikaturu i teorii. Tak není třeba patrné, jestli ztráta šance představuje součást objektu lidského zdraví nebo samostatný objekt. Nejvyšší soud se přihlásil ke koncepci první.<sup>61</sup> Ač v civilní judikatuře, v duchu druhého uvedeného se vyjadřuje Ústavní soud.<sup>62</sup>

Podle autorky je vhodné přiklonit se ke koncepci první. Je třeba mít na paměti, že ztráta šance je bezprostředně navázána na zdraví. Jinak by totiž došlo k potenciálnímu rozšiřování trestní odpovědnosti na případy, kdy způsobení ztráty šance nevede k vzniku újmy na zdraví, nebo kdy následná změna postupu zamezila vzniklému nebezpečí, což z hlediska trestního práva budou případy, které by dle autorky v souladu se zásadou subsidiarity trestní represe nebylo vhodné prostředky trestního práva postihovat.

Nevýhodou současného přístupu je velmi obecně pojatý rozsah ztráty šance, kdy není zcela patrné, co představuje ztrátu šance hypotetické a co šance alespoň malé či možné; tedy ani, kdy trestní odpovědnost hrozí, a kdy nikoliv. Tento postup je do určité míry v rozporu s právní jistotou a bylo by žádoucí, aby nejvyšší soudní orgány ve spolupráci s legislativou

---

<sup>59</sup> Rozsudek BGH ze dne 22. 12. 2010, sp. zn. 3 StR 239/10.

<sup>60</sup> Ibid.

<sup>61</sup> Usnesení NS ČR ze dne 24. 2. 2015, sp. zn. 6 Tdo 1286/2014.

<sup>62</sup> Nález ÚS ČR ze dne 25. 5. 2021, sp. zn. IV. ÚS 3416/20.

a odbornými institucemi poskytl alespoň *in abstracto* jasnější pravidla, jimiž se *pro futuro* hodlají řídit.

Není vyloučené, že stávající judikatura se časem promítne do snahy trestní odpovědnost za ztrátu šance zakotvit legislativně. Než tak bude učiněno, jevílo by se autorce jako žádoucí posílit kontrolní a sankční mechanismy v rámci stavovských organizací, aby bylo učiněno zadost tomu, že trestní právo má představovat prostředek *ultima ratio*. Pokud časem k zakotvení samostatné skutkové podstaty nakonec dojde, budou se nabízet přinejmenším dva možné přístupy. Prvním z nich bude výsledčný trestný čin dokonáný způsobením ztráty šance, jestliže kumulativně došlo k újmě na zdraví (byť tato nemusí být v příčinné souvislosti), k čemuž se co do obsahu v současné době přiklání judikatura Nejvyššího soudu. Nelze ale shledat neaplikovatelným ani přístup zahraničních právních úprav, zejména polské, která na ztrátu šance nahlíží z opačné perspektivy, tedy jako na zvýšení nebezpečí. Ostatně v tomto duchu se již okrajově zmiňovali i prvorepublikoví autoři, podle nichž „*opominutí jest s to, aby přivedlo nebo zveličilo nebezpečí pro život, zdraví nebo tělesnou bezpečnost člověka*“.<sup>63</sup> Zvýšení nebezpečí se však tehdy v lékařských kauzách neaplikovalo a vyžadováno bylo porušení zdraví či života.<sup>64</sup> Z hlediska nahlížení na nebezpečí jakožto rub ztráty šance jistě může být do budoucna přínosem.

Oproti tomu pro české právo nevhodnou se jeví být metoda francouzská, kdy bývá využíváno teorie adekvátní příčinné souvislosti. Byť tato v dobách rakousko-uherských a první republiky představovala do určité míry používaný nástroj, zdá se jako nežádoucí do českého právního řádu, komparativně výrazně pevněji stojícího na teorii podmínky, vnášet cizorodé prvky. Jako pozitivní lze kvitovat, že žádný ze zvolených států při úpravě mechanismů trestní odpovědnosti neinklinoval k teorii probability, kdy by se za příčinu považovala ta podmínka, jejíž souvislost s následkem působí nejpravděpodobnější, a jež se mírně vyskytuje v právu ruském.<sup>65</sup> Tato koncepce, hojně diskutovaná na přelomu 19. a 20. století, však nepůsobí jako vhodná. Bylo by v rozporu s rovností všech před zákonem, aby došlo k nahrazení jistoty pravděpodobností pouze u některých trestných činů, a zároveň zcela zjevně v rozporu s *in dubio pro reo*, kdyby k tomu došlo plošně.

---

<sup>63</sup> VESELÝ, František Xaver. Usmrcení. In: VESELÝ, František Xaver. *Všeobecný slovník právní. Díl pátý*. Praha: Nákladem vlastním, 1899, s. 359.

<sup>64</sup> Rozhodnutí NS ČSR ze dne 17. 1. 1930, sp. zn. Zm I 151/29 (č. 3733 Vážný).

<sup>65</sup> Srov. BERČANSKIJ, Kirill Alexejevič. Prichinno-sledstvennaya svyaz' v yatrogennykh prestupleniyakh: problemy sootnoseniya kategoriy prichinnosti v sudebno-ekspertnoy deyatelnosti i v rossiyskom ugolovnom prave. *Legal Studies*, 2020, č. 10, s. 27–51.

Ke zvážení přichází i německá metoda postavená na souhlasu pacienta v rozsahu *lege artis* – a pokud lékař jedná opačně, nevztahuje se na něj okolnost vylučující protiprávnost, tedy způsobuje újmu na zdraví bez ohledu na následek, k němuž jednáním *non lege artis* mohlo a nemuselo dojít, ledaže by s tímto postupem pacient souhlasil. Judikaturou některých států dovozované předsunutí časového aspektu příčinné souvislosti, kdy soudy stanovují, že k následku by došlo i bez ohledu na zákrok, ale došlo by k němu později, může tvořit komplementární součást argumentace při ztrátě šance. Ostatně předčasnost následku znala i rakousko-uherská judikatura, z níž se výslovně podává, že postačí, jestliže jednání jen urychlilo výsledek, který by byl i jinak nastal.<sup>66</sup> Avšak jako samostatný právní důvod vzniku trestní odpovědnosti se v případě hypotetické kumulativní kauzality jeví pro systémové využití spíše nepraktická, mimo jiné i proto, že není zcela jasné, jak velkou časovou prodlevu by postup *lege artis* musel způsobit; k hypotéze ve formě ztráty šance tak přidává další hypotézu, tedy, kdy a jak by šance nevyhnutelně nebyla ztracena.

Byť tato práce prozkoumává jednotlivé možnosti trestněprávní odpovědnosti lékařů, zůstává samozřejmě do budoucna otevřeno, zda se jedná opravdu o způsob, kterým mají být společenské vztahy upraveny. Mnohé z judikatorních případů kombinují flagrantní porušení povinností lékaře a zároveň velmi hraniční způsob života poškozeného, kde se riziku vzniku újmy vystavuje opakovaně a někdy svůj zdravotní stav sám zhoršuje, kdy například poškozená byla pod vlivem návykových látek (fenotiaziny, benzodiazepiny, alkohol nad 3 promile).<sup>67</sup> Jistě lze pochopit názor, že lékaři, jakožto osoby zpravidla trestně bezúhonné, nemají nést následky prostředků *ultima ratio* ve chvíli, kdy se i poškození o újmu do značné míry přičiňují a jejich ochrana by byla příliš protekcionistická. Avšak dle názoru autorky je třeba mít jasně nastaveno, jak postupovat v případech zcela zřejmého porušení povinností, což výše uvedená rozhodnutí Nejvyššího soudu bez výjimky představují.

Některé z případů ukazují, že dochází k pochybením systematickým. Ve struktuře o více člancích je přesouvána odpovědnost mezi jednotlivými subjekty – v rámci těchto „řetězců“ však není nutně vždy iniciativa stíhat ty, kteří se dopustili omisivního jednání a stíhá se pouze tam, kde se vyskytl zjevný komisivní prvek.<sup>68</sup> Zakotvení jasného sankčního mechanismu může přinést určitý preventivní aspekt a vést k jasnějšímu stanovení odpovědnosti jednotlivých článků a jejich větší snaze zachovat si přehled nad situací. Tak je tomu u akutních návštěv

---

<sup>66</sup> SOLNAŘ, Vladimír. *O příčinném vztahu a adekvátnosti v trestním právu*. Praha: Sborník věd právních a státních, 1937, s. 47.

<sup>67</sup> Usnesení NS ČR ze dne 25. 4. 2012, č. j. 4 Tdo 436/2012-45.

<sup>68</sup> Srov. např. BERAN, Karel. Trestní odpovědnost lékaře za chybu při ošetření pacienta. *Trestněprávní revue*, roč. 5 (2006), č. 1, s. 10–19.

ambulancí velkých lékařských zařízení, kde potenciálně odpovědný subjekt již neočekává, že poškozený opakovaně ambulanci navštíví, případně, že by v rámci dané ambulance dorazil opětovně k němu.

Lze samozřejmě argumentovat, že není žádoucí pomocí prostředků trestního práva podporovat představu o medicíně jakožto všemocném nástroji; a tudíž i potenciálně zvyšovat množství kverulantských trestných oznámení. Avšak pouze s tímto rizikem by nemělo být rezignováno na standard adekvátní ochrany právních statků. Do značné míry lze očekávat, že tato oznámení jsou podávána již dnes, pouze jsou subsumována pod existující skutkové podstaty. Stávající situace tudíž i ze zkušeností autorky působí na orgány činné v trestním řízení mnohdy demotivačně a i v případech, kdy je pravděpodobnost podílu subjektu na následku relativně vysoká (např. 80 %), dochází k zastavení trestního stíhání z důvodu, že skutek není trestným činem.

Bylo by též vhodné v budoucnu identifikovat, zda a proč zakotvením tohoto mechanismu dochází k nerovnoměrnému postihu lékařů v jednotlivých specializacích. Tak například ve Francii jsou nejčastěji odsouzeni porodníci (13 %), anesteziologové na JIP (11 %) a následně všeobecní praktiční lékaři (6,7 %).<sup>69</sup> Relativně výrazné zastoupení porodníků lze sledovat i v české judikatuře. Je důležité zjistit, zda tento výsledek vyplývá z rizikovější činnosti daných osob, kdy snadněji dochází k chybě, nebo z nižšího standardu poskytovaných služeb a nedbalého jednání. Pokud se jedná o první uvedený případ, bylo by vhodné, aby na něj právo reagovalo a složitost rozhodování daných lékařů reflektovalo. Relevantní též bude zaměřit se na roli právnických osob v celém řetězci poskytování zdravotních služeb, a jakým způsobem nevhodné nastavení pracovního režimu a zátěže lékařů může spolupůsobit při jejich rozhodování, a zda by v tomto kontextu bylo možné dovést trestní odpovědnost právnických osob.

Dále může vzhled do dané problematiky přinést i právní úprava dalších států, např. Belgie či Chorvatska, které se s doktrínou ztráty šance do určité míry soudně potýkaly. Též by bylo přínosné zaměřit se na další typy újem na zdraví u nepravých omisivních trestných činů, ať se již jedná o dopravu či stavebnictví, které byly hojně řešeny za první republiky a situaci v těchto odvětvích komparovat.<sup>70</sup> Z hlediska teoretického si pak lze představit znovuotevření širší filosofické debaty, jež byla naznačena v první kapitole – tedy jaký základ má teorie podmínky,

---

<sup>69</sup> FAISANT, Maxime, PAPIN-LEFEBVRE, Frédérique et al. Twenty-five years of French jurisprudence in criminal medical liability. *Medicine, Science and the Law*, roč. 58 (2017), č. 1, s. 39.

<sup>70</sup> Srov. např. rozhodnutí NS ČSR ze dne 15. 1. 1921, sp. zn. Kr I 240/20 (č. 332 Vážný) nebo rozhodnutí NS ČSR ze dne 8. 1. 1924, sp. zn. Kr I 259/23 (č. 1534 Vážný).



a zda se opírá či má opírat spíše o materiální prvek v duchu socialistickém, nebo se navrátit *ad fontes* (byť tento pojem je sám velmi relativní) k původní rakousko-uherské a prvorepublikové koncepci idealistické.

## Závěr

Konstrukce příčinné souvislosti nepravých omisivních trestných činů přináší zjevná úskalí. Přitom však v některých případech dochází k významným zásahům do hodnot, jež jsou společností považovány za nejcennější. Proto si lze představit situace, kdy by mohla trestněprávní úprava představovat logické řešení. Právě na zvoleném příkladu zdravotnických pracovníků je však zřejmé, že nástroj musí být zvolen opatrně – subjekt jednající v rozporu s § 112 TZ často totiž vykonává v případech, kdy standard dodrží, společensky prospěšnou činnost, na jejíž vysoké úrovni společnost lpí. Lékaři i ostatní subjekty by proto měly mít co nejširší pole působnosti pro vykonávání své profese a mělo by být bráno na zřetel, že člověk z biologického hlediska navzdory vši vědecké snaze stále představuje určitou záhadu. Možná ale právě v zájmu zachovat určitý standard je tím spíše důležité, aby existoval jednoznačný regulatorní mechanismus pro zjevné excesy. Ostatně pacient v rámci svolení poškozeného dává souhlas s postupy *lege artis*; avšak z hlediska kauzality zároveň právo nenabízí efektivní mechanismus, jak vymáhat, jestliže postup není *lege artis*. Občanské právo je postaveno na kompenzační funkci a dominantně opomíjí rovinu sankční; neexistuje ani možnost, jak efektivně omezit prostředky veřejné moci možnost daného subjektu dále vykonávat určitou činnost. Tudiž by se téměř mohlo zdát, že do určité míry poškozený dává souhlas s obojím přístupem.

Poté, co práce představila pojetí příčinné souvislosti v trestním právu s důrazem na teorii podmínky a konstrukci nepravých omisivních trestných činů, byly analyzovány limity příčinné souvislosti tohoto typu trestné činnosti. Tím bylo zjištěno, že teorie podmínky u hypotetické kumulativní kauzality systematicky neumožňuje kategorický soud o příčinné souvislosti mezi postupy *non lege artis* a následkem v podobě újmy na zdraví nebo životě. Toto stanovisko zcela v souladu s tradičním pojetím teorie podmínky zastávaly donedávna i nejvyšší soudní orgány. Spolu s nimi si autorka následně položila otázku, zda existují metody, které by tuto situaci mohly řešit, pokud bude připuštěno, že se jedná o žádoucí taková řešení nalézat.

Nejprve proto byla jako možné řešení představena doktrína ztráty šance, kterou přejímá v některých svých rozhodnutích i Nejvyšší soud, ač zároveň zatím není jasné, zda tuto hodlá pojímat jako samostatný objekt nebo jako součást lidského zdraví. Dále byly představeny koncepce zahraniční, jež se mnohdy též okrajově vyskytly v české a československé judikatuře. Tak byla vyhodnocena možná role gradace příčinné souvislosti a argumentace časovým posunem následku, který by sice stejně nastal, ale nastal později, jež se objevuje i v judikatuře německé a polské. Bylo též zjištěno, že některé evropské státy zakotvily samostatnou skutkovou

podstatu, která umožňuje trestně stíhat výsledné jednání spočívající ve vyvolání nebezpečí pro individuální lidský život a zdraví, aniž by nutně muselo v těchto sférách dojít k následku. Jedná se tak vlastně o rub ztráty šance, zákonodárce by tedy případně mohl zvolit cestu její kriminalizace, nebo právě vzniknuvšího nebezpečí, jež je újmou na šanci. V neposlední řadě státy vycházející z německé právní tradice přísněji stíhají samotné jednání *non lege artis*, na které se nevztahuje svolení poškozeného a mnohdy tak zásah sám o sobě představuje ublížení na zdraví.

Závěrem autorka zhodnotila možný přínos těchto koncepcí pro české trestní právo. Účelem jakékoliv regulace v této oblasti totiž nikdy nemůže být nadbytečně zasahovat do autonomie rozhodujícího se subjektu a vyvolat v něm obavy jednat po právu, ale pouze vynucovat, aby nebyl flagrantně nečinný, tedy sankcionovat pouze omisivní jednání nejvýznamnější. Pokud by nepostačovalo řešení prostřednictvím stavovských předpisů a mělo být zvoleno řešení *ultima ratio*, bylo by žádoucí sjednotit judikaturu a např. ve formě stanoviska Nejvyššího soudu jasně stanovit, že za zasažení objektu života či zdraví se považuje i taková ztráta šance, která následek mohla vyvolat s určitou pravděpodobností (tj. v určitých procentech), jestliže okolnosti případu neodůvodňují jiný postup a upřesnit sankční mechanismus. Pokud by však takový přístup měl vyvolat obdobné problémy z hlediska ingerence moci soudní do pravomocí moci zákonodárné jako přijetí Metodiky k odškodňování nemajetkových újem, muselo by být přistoupeno k zakotvení samostatné skutkové podstaty, jež by definovala trestní odpovědnost za porušení objektu ztráty šance (resp. jeho jako složky zdraví či života) nebo vyvolání nebezpečí pro život či zdraví určité osoby.

## Seznam použitých pramenů a literatury

### Monografie

- [1] DOLEŽAL, Adam a DOLEŽAL, Tomáš. *Kauzalita v civilním právu se zaměřením na medicínskoprávní spory*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2016. ISBN 9788087439289.
- [2] DRAŠTÍK, Antonín et al. *Trestní zákoník – komentář*. 1. díl. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 9788074787904.
- [3] DUBBER, Markus D., HÖRNLE, Tatjana et al. *The Oxford Handbook of Criminal Law*. Oxford: Oxford University Press, 2014. ISBN 9780199673599.
- [4] GŘIVNA, Tomáš et al. *Trestní právo hmotné*. Praha: Wolters Kluwer, 2022. ISBN 9788075987648.
- [5] GŘIVNA, Tomáš, RICHTER, Martin, ŠIMÁNOVÁ, Hana (eds). *Vliv nových technologií na trestní právo*. Praha: Auditorium, 2022. ISBN 9788087284957.
- [6] HÖPFEL, Frank a RATZ, Eckart. *Wiener Kommentar zum Strafgesetzbuch*. Vídeň: MANZ, 2022. ISBN 9783214162184.
- [7] JELÍNEK, Jiří et al. *Trestní právo hmotné*. Praha: Leges, 2022. ISBN 9788075025760.
- [8] KALLAB, Jaroslav. *O skutkové podstatě a konkurenci trestných činů*. Praha: Bursík & Kohout, 1911.
- [9] KANT, Immanuel. *Kritika čistého rozumu*. Praha: OIKOYMENH, 2001. ISBN 8072980351.
- [10] KRATOCHVÍL, Vladimír et al. *Kurs trestního práva: trestní právo hmotné*. Praha: C.H. Beck, 2009. ISBN 9788074000423.
- [11] KUČERA, Pavel. *Opomenutí v trestním právu*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 9788075984074.
- [12] KUDRJAVCEV, Vladimir Nikolajevič, Jan NĚMEC a PAUL, Pavel. *Sovětské trestní řízení*. Praha: Orbis, 1951.
- [13] LAUFHÜTTE, Heinrich Wilhelm, Ruth RISSING-VAN SAAN a TIEDEMANN, Klaus. *Strafgesetzbuch: Leipziger Kommentar. Band 1*. Berlín: De Gruyter Recht, 2007. ISBN 9783899493221.
- [14] LEUKAUF, Otto, STEININGER, Herbert et al. *StGB. Strafgesetzbuch Kommentar*. Vídeň: Linde, 2017. ISBN 9783707308983.

- [15] MIHÁLIK, Stanislav. *Príčinná súvislosť v práve a v trestnom práve*. Bratislava: C.H. Beck, 2021. ISBN 9788082320032.
- [16] RANDA, Antonín. *Pocta podaná českou fakultou právnickou panu dr. Ant. rytíři Randovi k sedmdesátým narozeninám dne 8. července 1904*. Praha: Bursík a Kohout, 1904.
- [17] ŠČERBA, Filip et al. *Trestní zákoník – komentář*. Praha: C. H. Beck, 2022. ISBN 9788074008078.
- [18] SEDLÁČEK, Jaromír. *Obligační právo III: Mimosmluvní závazky jednatelství a versio in rem. Náhrada škody. – Nekalá soutěž*. Brno: Právník, 1947.
- [19] SOLNAŘ, Vladimír, FENYK, Jaroslav, CÍSAŘOVÁ Dagmar et al. *Systém českého trestního práva*. Praha: Novatrix, 2009. ISBN 9788025440339.
- [20] SOLNAŘ, Vladimír. *O příčinném vztahu a adekvátnosti v trestním právu*. Praha: Sborník věd právních a státních, 1937.
- [21] SOLNAŘ, Vladimír. *Základy trestní odpovědnosti*. Praha: Academia, 1972.
- [22] ŠÁMAL, Pavel et al. *Trestní zákoník*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 9788074004285.
- [23] TICHÝ, Luboš. *Causation in Law*. Beroun: IFEC, 2007. ISBN 8085889932.
- [24] TRIFFTERER, Otto, ROSBAUD, Christian a HINTERHOFFER, Hubert (eds). *Salzburger Kommentar zum StGB*. Vídeň: LexisNexis, 2001. ISBN 9783700755791.
- [25] VESELÝ, František Xaver. *Všeobecný slovník právní. Díl pátý*. Praha: Nákladem vlastním, 1899.
- [26] WHITEHEAD, Alfred N. *Process and Reality: An Essay in Cosmology*. New York: The Free Press, 1978. ISBN 0029345804.

### Články

- [27] BERAN, Karel. Trestní odpovědnost lékaře za chybu při ošetření pacienta. *Trestněprávní revue*, roč. 5 (2006), č. 1, s. 10–19. ISSN 1213-5313.
- [28] BERČANSKIĀ, Kirill Alexejevič. Prichinno-sledstvennaya svyaz' v yatrogennykh prestupleniyakh: problemy sootnoseniya kategoriy prichinnosti v sudebno-ekspertnoy deyatelnosti i v rossiyskom ugolovnom prave. *Legal Studies*, 2020, č. 10, s. 27–51.
- [29] DOLEŽAL, Adam. Filosofické a právně-filosofické aspekty kauzality jako východiska pro hledání nových řešení v medicínsko-právních sporech? *Časopis zdravotnického práva a bioetiky*, roč. 2 (2012), č. 3, s. 1–16. ISSN 1804-8137.

- [30] FAISANT, Maxime, PAPIN-LEFEBVRE, Frédérique et al. Twenty-five years of French jurisprudence in criminal medical liability. *Medicine, Science and the Law*, roč. 58 (2017), č. 1, s. 39–46. ISSN 0025-8024.
- [27] JANEČEK, Václav. Kauzalita a rozsah odpovědnosti. *Právník*, roč. 155 (2016), č. 11, s. 959–981. ISSN 0231-6625.
- [31] KAZARIAN, Melinee, GRIFFITHS, Danielle a BRAZIER, Margaret. Criminal responsibility for medical malpractice in France. *Journal of Professional Negligence*, roč. 27 (2011), č. 4, s. 188–199. ISSN 1746-6709.
- [32] KRÓL-CALKOWSKA, Justyna, SZYMAŃSKI, Waldemar a WALLNER, Grzegorz. Zmiany w zakresie odpowiedzialności karnej personelu medycznego wprowadzone w czasie trwania pandemii COVID-19. *Polish Journal of Surgery*, roč. 94 (2022), č. 1, s. 1–5. ISSN 0032-373X.
- [33] LUBY, Štefan. Příčinná súvislosť. *Právny obzor*, roč. 36 (1953), č. 3, s. 241–264. ISSN 0032-6984.
- [34] PASTUSENKO S. S. Osoblyvosti skladu zlochynu, peredbachenoho ch. 1 st. 140 KK Ukrajiny. *Visnyk Akademiyi advokatury Ukrainy*, roč. 14 (2009), č. 1, s. 296–299. ISSN 2312-6493.
- [35] POLÁČEK, František. Příčinný vztah v trestním právu. *Právník*, roč. 88 (1949), s. 350–358. ISSN 0231-6625.

## Elektronické zdroje

- [36] DÜNSER, Seff. „Vorarlberg: Wahrscheinlichkeit von 90 Prozent reicht nicht“. *Nachrichten aus Vorarlberg, Österreich und Welt* [online]. [cit. 19. 4. 2023]. Dostupné z: <https://www.vol.at/vorarlberg-wahrscheinlichkeit-von-90-prozent-reicht-nicht/5947870>.

## Judikatura

### Česká

Nález ÚS ČR ze dne 25. 5. 2021, sp. zn. IV. ÚS 3416/20.

Rozhodnutí NS ČSR ze dne 15. 1. 1921, sp. zn. Kr I 240/20 (č. 332 Vážný).

Rozhodnutí NS ČSR ze dne 8. 1. 1924, sp. zn. Kr I 259/23 (č. 1534 Vážný).

Rozhodnutí NS ČSR ze dne 17. 1. 1930, sp. zn. Zm I 151/29 (č. 3733 Vážný).

Rozsudek NS ČR ze dne 18. 9. 1997, sp. zn. 2 Tzn 72/97.

Usnesení NS ČR ze dne 22. 3. 2005, sp. zn. 7 Tdo 219/2005.

Usnesení NS ČR ze dne 4. 3. 2010, sp. zn. 8 Tdo 193/2010.  
Usnesení NS ČR ze dne 25. 4. 2012, sp. zn. 4 Tdo 436/2012.  
Usnesení NS ČR ze dne 24. 2. 2015, sp. zn. 6 Tdo 1286/2014.  
Usnesení NS ČR ze dne 27. 9. 2017, sp. zn. 6 Tdo 110/2017.  
Usnesení NS ČR ze dne 18. 4. 2018, sp. zn. 6 Tdo 393/2018.  
Usnesení NS ČR ze dne 30. 10. 2019, sp. zn. 6 Tdo 1030/2019.  
Usnesení NS ČR ze dne 14. 4. 2020, sp. zn. 8 Tdo 80/2020.  
Usnesení NS ČR ze dne 15. 3. 2022, sp. zn. 6 Tdo 939/2021.

### Zahraniční

Rozhodnutí BGH ze dne 22. 12. 2010, sp. zn. 3 StR 239/10.  
Rozhodnutí BGH ze dne 23. 10. 2007, sp. zn. 1 StR 238/07.  
Rozhodnutí Kasačního dvora Francouzské republiky ze dne 6. 6. 1990, sp. zn. 89-83.703.  
Rozhodnutí OGH ze dne 17. 11. 2015, sp. zn. 14 Os 89/15t.  
Rozsudek Městského soudu v Peršotravensku – Dnipropetrovsku ze dne 9. 1. 2012, sp. zn. 0430/1993/2012.  
Usnesení Nejvyššího soudu Polska ze dne 19. dubna 2018, sp. zn. III KK 212/18.